

[Transcript] Forklart / Slik ble hvalfangst kontroversielt igjen

Island stopper alle valgfangs i sommer.

Bakgrunden for det er rystne videoer av blodige finvalger som kjemper for livet i lang tid etter at de har skutt.

Dette bryter med Islands klov.

Samtidig, her i Norge så dure valskutene ut i Norsjøen.

Hva skjer egentlig med norsk valgfangst?

Jeg heter Sønne Søholl og du hører på Forklart der vi i sommer går i dybden på to nyheter i uken.

I dag om hvorfor valgfangsdebatten har bluset opp igjen.

På Island så har det vært en stor debatt om måten valgene blir fanget på.

For nå har det kommet videoer som viser at den fangsten ikke foregår i tråd med dyreveldferdsloven.

Stine Barsdag, du er journalist her i Aftenposten. Hvor er det de videoene kommer fra? Hva bakgrunden her?

På Island så var det store proteste mot valgfangsten.

Det førte til at de fjors og innførte myndighetene krav om at hver eneste skudd som ble avfyrt fra valskutene måtte filmes av en uavhengig inspektør.

De videoene viser at det som skjedde på valskutene ikke var akkurat sånn som man tidligere trodde.

På filmen er det sent på kveld.

I lyset fra flommlikten så bryter den enorme valgryggen havoverflaten.

En ski av blodig vann spretes ut av pusturle. Et nytt skudd treffer valgen i siden.

Også kommer det som vekker oppsikt.

Først over to timer etter at de ble skutt første gang er dødskampen over.

Finvalgen ligger blodig og stille i overflaten.

Videoene viser at det går mye lenger tid før valgene dør enn det man tidligere trodde.

Bare seks av ti av valgene døde momentant og resten levde en god stund etter å bli truffet av det første skuddet.

Noen av de kjempet for livet opp til 20 minutter etter å bli truffet og flere måtte skytes mer enn en gang.

Og en av valgene levde i nesten to timer om at det ble skutt fire ganger.

Funnet i 180 fire videoene har fått fiskere i Ministeren på Island til å dra i nødebremsen.

Men hva gjør egentlig vi i Norge med vår valgfangst?

Alt skal talvestes. Toppskår, ti av ti, en god vurdering for det å lys opp i ernvores og kan få oss til å prestee bedre.

Men gjør det samtidig verden til et litt kipere sted?

Vi blir overvokket av en kommersiell eller offentlig.

Jeg vil velne opp til å selge og selge og selge.

Hør ny sesong av Deepdick i Podomi eller Aftenposten-appen.

Valgfangst er opp igjen om historien har vært drevet på alle verdens hav, men nå er det kraftig redusert.

Av de som er medlem av den internasjonale valgfangstkommissionen er det bare Norge, Grønland, Alaska og Island som fremdeles fangevalg.

Og for å forklare det må vi tilbake til oppdetale.

Da bestemte den internasjonale valgfangstkommissionen at man skulle stoppe valgfangst i fem år.

Og grunnen til det var at de var usikre på størrelsen på bestemmene hos de ulike valgartene.

[Transcript] Forklart / Slik ble hvalfangst kontroversielt igjen

Og de ansket at verdtdland og så Norge skulle telle valgene sine.
Det var for å sikre et bærekraftig uttak av valg.
Fem år går Norge har gjort jobben sin med å kartlegge valg, men valgfangstoppene opphever sikker.
Og her kommer vi til kjernen.
For til tross for det, så valgte Norge å starte opp igjen valgfangsten i 1993.
Det er nå konkludert med at det finnes mer enn 60-80.000 dyr.
Norge skal i sommer fange 110 av disse.
Det førte til store protester og aksjoner.
Og i 1996 forsøker aksjonister fra Greenpeace å bore en av valgsutene utenfor Kristiansen.
Der ser vi Greenpeace-medlemne som prøver å klatte om bord,
mens valgfangene forsøker å hive dem, må be bord og spire dem ned med kraftige vannslanger.
Basketaket ender med at tre aktivistene blir arresterte av politiet som kommer med hunder.
Og Stine, hvordan reagerte folk som generelt på at Norge tok opp igjen valgfangsten?
Det førte til boikott av norske produkter over hele verden,
og flere kjennediser, blant annet Paul McCartney og Brigitte Bardot,
kritiserte Norge for valgfangsten.
Debatten rundt valgfangst har vært fylt av kontroverser, men også følelser.
Og følelsene fikk kanskje enda større plass i debatten etter Hollywood-filmen Free Willy,
og alle oppmerksomheten rundt spekkkogern Keiko.
Men til tross for dette har blant annet Island og Norge fortsatt valgfangst.
I de senere årene har protestene stillet en del.
Norge er nå et av få land igjen i verden som driver med kommersiell valgfangst,
men vi fanger mye mindre enn kvotene som har satt,
og i tillegg er det bare lov å fange vågevalg i Norge.
All annen valgfangst er forbudt.
Vågevalgen er den minste av finvalgene,
men den er fremdeles ganske stor.
Den kan bli mellom 8 og 9 meter lang, og veier opp til 9 ton.
Både vågevalg og finvalg avliveres ved hjelp av en så kall granatharpun.
Det er et stikkvåpen med en lang line faste tisse,
og med en granat på tuppen som eksploderer inn i valgen.
Det høres jo veldig brutalt og ekkelt ut,
men det gjør at valgen dør raskere og sørger for at den ikke synker.
Norge gjorde noen undersøkelser av fangsten i 2011 og 2012,
og de visste at 8 av 10 av vågevalgene dør momentant.
De som ikke dør med en gang, de levde i snitt i 6 minutter,
og det mener mine myndigheten er i tråd med dyrvelferdesloven.
Men det er jo over 10 år siden.
Hva vet du om hvordan situasjonen er i dag da?
Fiskere i direktoratet som ansvar for fangsten i Norge,
de mener ikke er noe grunn til å tro at situasjonen er noe anledes i dag.
Men tidligere undersøkelser fra Island visste også at
det tok mye kortere tid å avlige valgene enn det videoene avdekket.
Norge har ikke noe krav, sånn som de hadde på Island,

[Transcript] Forklart / Slik ble hvalfangst kontroversielt igjen

om å dokumentere hvordan hvert enkelt dyr blir fanget. Så nå mener dyrvelferdesorganisasjonen noe at det er på tid å gjøre noe med det. De oppfordrer norske myndigheter til å innføre filming av hver skuddssituasjon, sånn som de har gjort på Island, og de mener også at dokumentasjonen bør gjøres offentlig. Men norske myndigheter har ikke noe planer om å gjøre det. Nærings- og fiskeridepartimange sier til aftenposten at det stiller strenge krav til valgfangst. Valgfangret må gå på kurs og avløgge skytteprøver hvert år. De sier også at det ikke er mening og sammenligende valgfangsten i Norge med den på Island, siden valgene de jakte på er 8-9 ganger større enn våge valgene som vi fanger her. De sier også at det ikke har noen indikasjon på at norske valgfangret bryter loven om norsk dyrvelferd. Jeg snakket med en tidligere forsker på veterinærhøyskolen, som også hadde doktor grad i valgfangst, og har utviklet harpundgranaten som brukes i fangsten. Og han mener at de videoene fra Island ikke alene kan brukes og slå fast hvor fort valgene døde. Det er fordi at valgene ofte dyker eller synker i det det blir skutt, og at det tar litt tid før de kommer opp til overflaten igjen. Og da kan det hende at de allerede har vært død en stund, så han mener valgene må obduseres for å vittenskaplig kunde fastslå når den egentlig døde. Nestine, hvorfor dreper vi egentlig valg? I dag brukes valgen mest som mat, og de som er tilgjengere av valgfangst mener at det er både sunn og bære kraftig mat. De sier at valgen lever fritt i naturen, og den krever ikke noe for eller vann eller kemikalier, og fangsten foregår med små båter som får urenselite. Så valg er kortreist lokal mat. I tillegg fanger vi også valg for å holde bestanden nede litt, så det ikke skal gå så hardt ut over andre fiskebestanner som spiser. Hva kommer til å se videre nå med valgfangsten på island? Nå skal myndighetene på island bruke sommeren til å prøve å finne ut om det er mulig å drive valgfangst på en måte som er i tråd med dyrvelferdsloven. Men det kan bety kroken på døren for islansk valgfangst. For allerede før denne säsongen startet, så sa det siste selskapet som driver med valgfangst i landet, at det trolig blir deres siste säsong, for det rett og slett er alt for lite penger og tener på fiske. Du har hørt en podcast fra Aftenposten. Det var Stine Barsda som forklarte deg kontroversnene med valgfangst. Tore Haug ved Havforskningsinstituttet har hjulpet oss med historien om valgfangst.

[Transcript] Forklart / Slik ble hvalfangst kontroversielt igjen

Lydene hørte fra Scripps News, Nyhjørdsbråd AP, NRK og Trilern til Warner Bros. filmen Free Willy. Opptakene fra valgfangsten er gjort av det islanske mattelsenet.

Denne episoden er laget til å produsere igjen i følen og meg i synne søhold, og resten av forklart er Olav Eggesvik og Anders Weberg.

Det finnes spørsmål som ikke er så enkel å guble seg frem til, typ, rent hvorfor måden absolutt oppop opp, altså finnes det ingen andre løsninger.

Og hva skjer nå også samfunnet når vi verberer og rate hverandre hele tiden?

Og hvorfor straffer vi folk til fengsel, selv om de ikke gjorde med vilje, som han vaktchefen på Fregatten Helge Insta?

Hva er poenget?

Jeg heter Marit Erikstativ Gjelland, og i poddkassen Diptyk,

nær det er kollegaen mine på tema som formetia vi lever i,

mest fordi vi er genuint nysjerrig og fant i min gode svar, da vi jugglar,

men også for å gi deg en helt ny innsikk og ta meg tilbore mestevennepils.

Kjekk ut Diptyk i Aftenposten-appen eller hos Podny.

Ny sesong kjem onsdag 23. august.